

Скупштина АП Војводине

Словаци и Срби – историја и садашњост

Међународна конференција, 9. мај 2014.

АРХИВ ВОЈВОДИНЕ

Учесник Конференције: Зоран Стевановић, архивиста

Наслов рада

Самуел Тешеђик

и Илирска дворска канцеларија

Пројекат за оснивање пољопривредне школе

Самуел Тешеђик (Samuel Tešedík)
Алберта, 1742. – Сарваш, 1820.

Самуел Тешеђик

⌄ се школовао у:

- *Евангелистичкој гимназији у Пожуну (Братислава),*
- *Реформаторском колегијуму у Дебрецину и на*
- *Евангелистичком факултету у Ерлангену, где се упознао са медицином и природним наукама.*

⦿ У Јени и Поздаму се упознао са системом мелиорације, везивањем песковитог тла сађењем шума и занатима везаним за пољопривреду.

⦿ Године 1767. постављен је за евангелистичког свештеника у Сарвашу, где је убрзо постао главни духовник словачким верницима, који су тада представљали већину становништва у Сарвашу.

⦿ Бавио се питањима школства, развојем наставних институција и школском методологијом.

Тешеђикова наставна политика

⌄ У Сарвашу је отворио приватну школу, тј. *Практично-економски институт* (1780)

⌄ Школа се базирала на искуствима из иностранства, *Ratio Educationis*-у (1777) и Тешеђиковим властитим замислима и идејама:

- пољопривредну стручну наставу
- практичну наставу у пољопривреди и
- одговарајућу стручну литературу

⌄ У наставној политици акценат је стављао на *практичну наставу*, стога је његова школа стручно оспособљавала и образовала пољопривреднике, занатлије, трговце и индустријалце.

⌄ Године 1791. приватни пољопривредно-индустријски институт у Сарвашу је уздигнут до узорне (главне) школе за образовање народних учитеља на селу и ка једној економској реалној школи за образовање управника газдинстава.

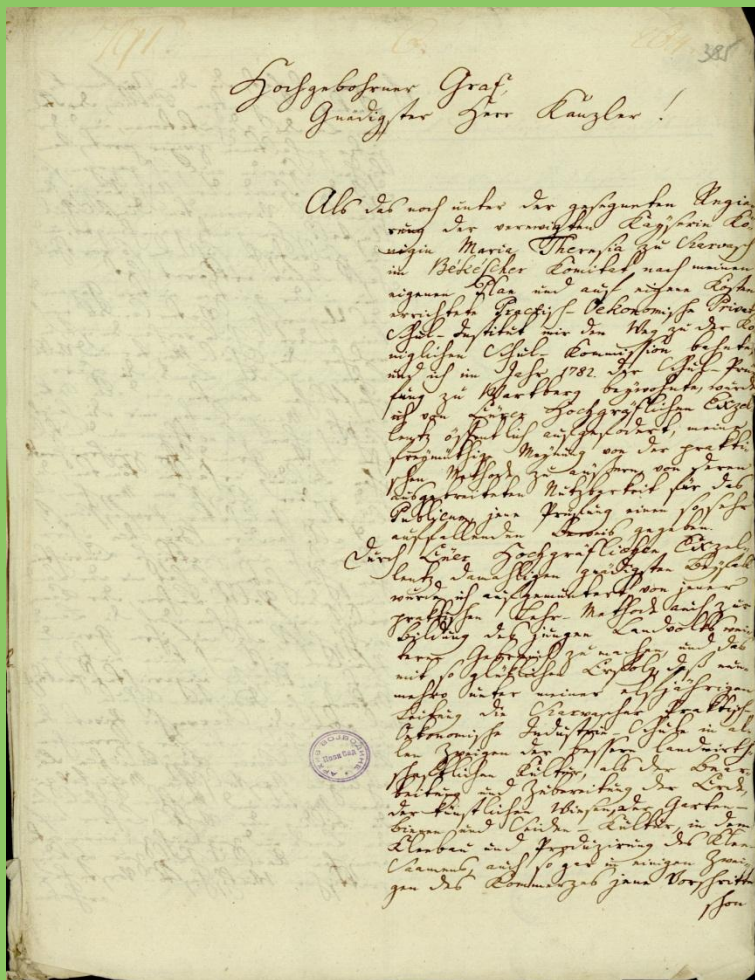

Сарваш, прва пољопривредна школа у Европи

⌄ У згради некадашње школе данас се налази
Музеј „Самуел Тешеђик”

Предлог Илирској дворској канцеларији за оснивање школе

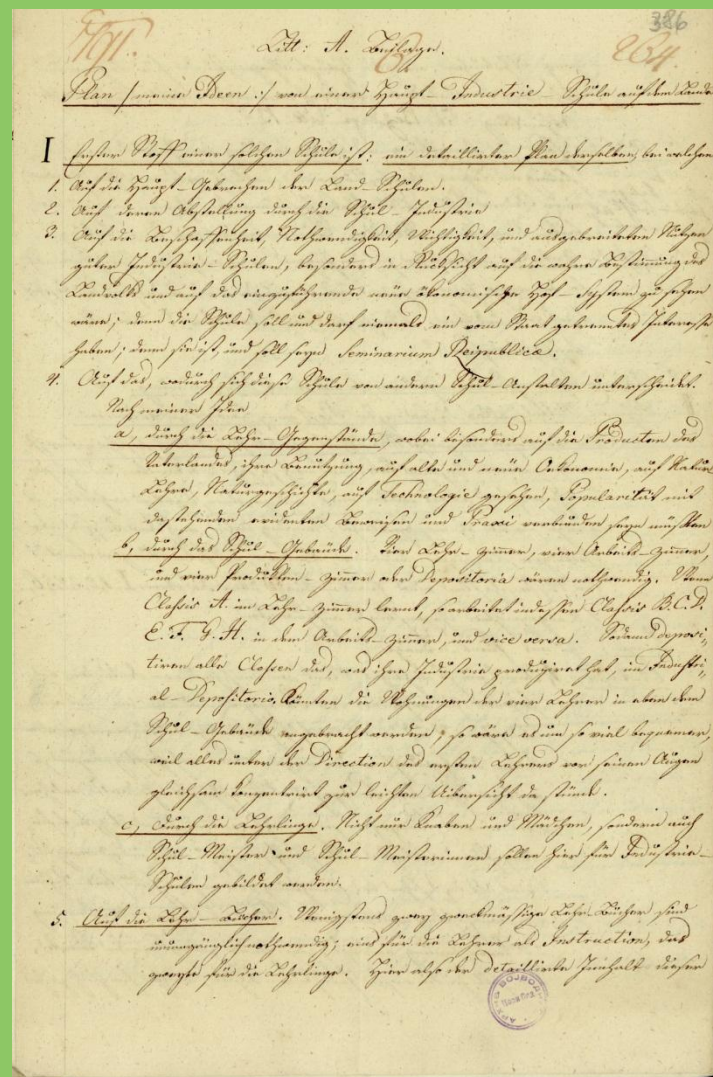
🏰 **Грофу Балаши (Franz Balscha), председнику Илирске дворске канцеларије, заступничког тела српког народа на Бечком двору, Тешећик је предложио отварање пољопривредне школе по угледу на сарвашку пољопривредну школу.**

Архив Војводине,
Ф.12 Илирска дворска канцеларија

✪ У допису од 7. новембра 1791. Тешеђик је писао: „Пошто тренутно у целој области Угарске отаџбине не постоји ни једна друга школа у којој би школски управници и народни учитељи на селу, властелински службеници и економски манипуланти могли да добију практично образовање (...) стога питам Вашу Високогрофовску Екселенцију и целу илирску (српску) нацију: да ли желите да имате овакав школски завод? и да ли би ово моје двадесетчетворогодишње искуство (...) могло да се учини применљивим у вашој провинцији?”

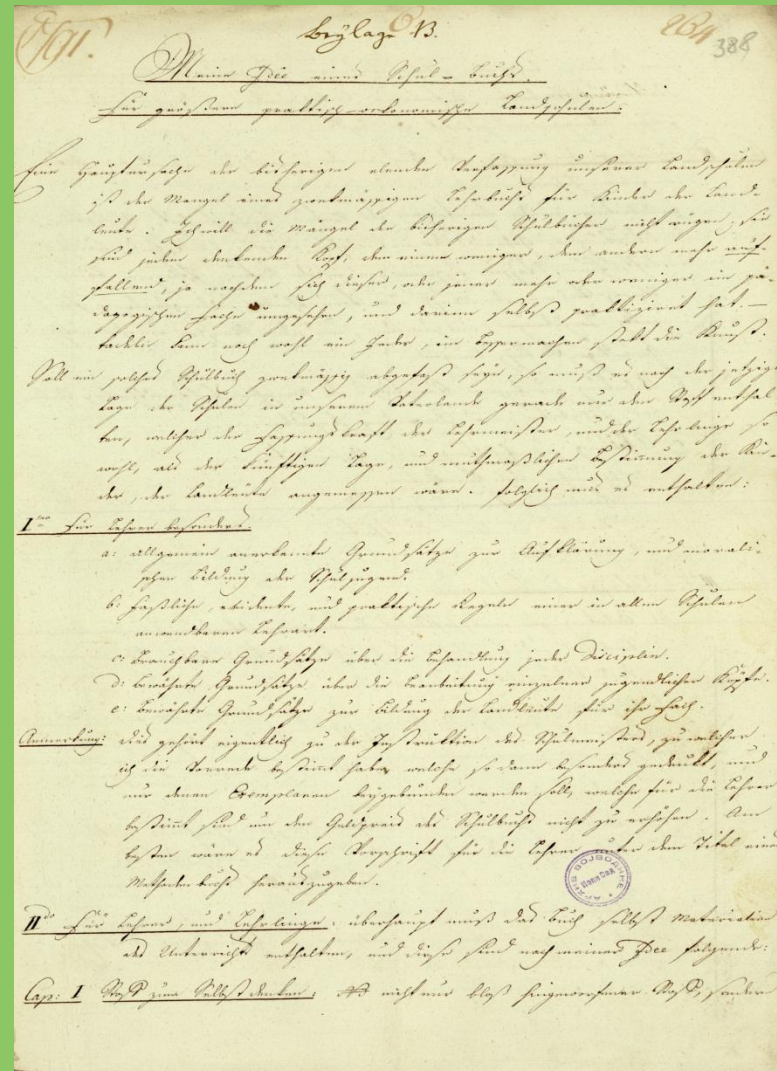
План главне индустријске (пољопривредне) школе

🏠 План из 1789. према којем је организована школа у Сарвашу и према којем је требало да се организује пољопривредна школа код Срба: школски предмети, ученици свих националности и вера, учитељи, школске зграде, практична настава, новчани фондови (...)

Нацрт школског уџбеника пољопривредне школе

Тешеџиков нацрт
уџбеника за
пољопривредне школе
обухватао је:
природне науке,
грађанска или политичко
економска знања и
хришћанско морално
васпитање.

Зашто није успео Тешеђиков предлог?

⦿ Школска комисија у Бечу је сматрала да још није дошло време да српски народ добије један стручни школски завод, већ да би требало да се подижу и обнављају народне школе.

⦿ Српске школе су биле у фази реформе, коју је водио Теодор Јанковић Миријевски. Реформа се састојала у модернизацији и секуларизацији народних школа, што је изазвало велики отпор Цркве.

⦿ Идеје Самуела Тешеђика су биле испред времена у којем је живео, јер су стручне школе почеле да се оснивају у Аустријској монархији тек у 19. веку.

⦿ Због својих идеја Тешеђик је имао велике неспоразуме са Црквом, због чега је 1795. морао да затвори школу. Уз државну интервенцију 1798. школа је наставила са радом, али је коначно затворена 1806. године.

Закључак

⦿ Иако документа Архива Војводине сведоче да није успела замисао Самуела Тешеђика о оснивању српске пољопривредне школе, архивска грађа Илирске дворске канцеларије, је ипак драгоцен, јер изворно потврђује идеје о модерним европским токовима с краја 18. века, о великим научним достигнућима и високо развијеним школским институцијама, као и о положају српског народа и његовим везама са Словацима и другим европским народима.